

Relația dintre putere și opoziție – „călcâiul lui Ahile” al democrației parlamentare din Republica Moldova

www.101.promolex.md

Relația dintre putere și opoziție –
„călcâiul lui Ahile” al democrației parlamentare
din Republica Moldova

Promo-LEX

Promovarea democrației și a drepturilor omului

Într-un recent [Document de politici](#), Asociația Promo-LEX a analizat relația deficitară, bazată pe confruntare și lipsă de dialog instituționalizat dintre opoziție și majoritate parlamentară. Natura acestei relații se perpetuează, deși actorii din Legislativ se schimbă, iar printre principalele cauze sunt reglementarea insuficientă a statutului opoziției și lipsa unor mecanisme care ar fixa plenitudinea relațiilor dintre majoritate și opoziție.

Pe de o parte, nu există o strategie de valorificare a rolului opoziției parlamentare, care ar implica-o în raporturi de conlucrare pentru realizarea reformelor în diverse domenii,

care ar contribui la realizarea intereselor majore comune ale cetățenilor. Pe de altă parte, opoziția nu încearcă să-și schimbe poziția de adversar față de majoritatea parlamentară.

Aceste abordări lipsite de compromis și de înțelegere a rolului comun de aleși ai poporului îi conduc atât pe cei din majoritate, cât și pe cei din opoziția parlamentară spre poziționări divergente, care produc, în mare parte, doar neînțelegeri, provoacă proteste din partea opoziției și denotă un nivel scăzut al culturii politice.

În continuare analizăm câteva aspecte cheie care caracterizează relația putere – opoziție, în ultimele trei legislaturi, începând din 2014.

Ponderea adoptării proiectelor opoziției

În actuala legislatura, ca și în precedentele două, în medie doar 13% dintre inițiativele legislative înaintate de opoziție au fost aprobate. Ponderea medie a gradului de adoptare a proiectelor înaintate de guvernare este de circa 5.3 ori mai mare și constituie 69%.

Cifrele sunt comparabile pentru toate cele trei legislaturi analizate, fapt ce denotă că deși actorii se schimbă, natura relațiilor rămâne aceeași – rolul opoziției fiind subreprezentat în procedura legislativă.

(Ne)respectarea normei privind „ziua opoziției”

Regulamentul Parlamentului prevede expres că, pentru prima ședință în plen din fiecare a șasea săptămână din data începerii sesiunii parlamentare, Biroul permanent va întocmi proiectul ordinii de zi a ședinței în care se includ chestiunile propuse de fracțiunile parlamentare din opoziție.

În actuala legislatură asemenea ședințe nu au avut loc. Prin urmare, deputații din opoziție nu au avut altă posibilitate decât cea de a face propuneri de completare a ordinii de zi la

începutul ședințelor plenare, care în majoritatea absolută a cazurilor au fost respinse. În perioada 22.09.2022-15.06.2023, deputații fracțiunii BCS au propus includerea în ordinea de zi a cel puțin 48 de subiecte, fiind acceptat doar unul. Majoritatea subiectelor țineau de audierea unor demnitari sau a unor instituții în ședințele plenare.

În precedentele două legislaturi (2019-2021 și 2014-2019) au avut loc doar două ședințe dedicate prioritar proiectelor opoziției (ședința din 25.11.2016 și cea din 12.10.2017). În concluzie, constatăm că opoziția nu este implicată plenar în procedura legislativă.

Ponderea mare a absențelor deputaților din opoziție

Absențele, mai ales cele nemotivate, ale deputaților din opoziția parlamentară, în special ale deputaților din fosta fracțiune Șor, au fost mai frecvente în actuala legislatură comparativ cu precedentele două.

În sesiunea de primăvară (1.02.23 – 31.07.23) cele mai multe absențe au avut deputații fracțiunii BCS, dar majoritatea au fost motivate. Iar deputații din fracțiunea Partidului Șor, declarat neconstituțional, au lipsit nemotivat de la toate ședințele. 11 deputați [au fost sancționați pentru absențe nemotivate](#).

În perioada 16 iunie 2022 – 15 iunie 2023 ponderea absențelor per fracțiune a fost de aproape 87% în cazul PPȘ; 18% – BCS și 8% – PAS.

Absențele frecvente ale deputaților din opoziție, inclusiv absența in corpore, arată nu neapărat dezinteresul acestora față de ședințele plenare și subiectele examinate. Poate reprezenta și un instrument de protest (boicot) motivat politic sau prin lipsa de instrumente efective de influențare a procesului legislativ și de refuzul majorității de a examina inițiativele opoziție. În opinia Promo-LEX, lipsa opoziției parlamentare de la ședințele plenare afectează procesul

legislativ și nu asigură o dezbateră autentică a proiectelor votate.

Proiecte votate în consens de opoziție și majoritate

Cazurile în care proiectele de acte normative au fost votate atât de majoritatea parlamentară, cât și de opoziție nu au fost foarte multe, dar sunt de apreciat, întrucât obținerea unui consens politic pe marginea proiectelor de legi cadru sau proiectelor de acte normative importante pentru societate ar putea spori calitatea legilor și asigura o stabilitate mai mare a legislației, în cazul schimbării raportului de forțe în legislativ sau de la o legislatură la alta.

În perioada 15.09.2022-15.06.2023, au fost observate cel puțin 71 de cazuri (19% din total), în care deputații din opoziție alături de cei din majoritatea parlamentară au susținut prin vot proiecte de acte normative, preponderent din domeniul protecției sociale sau vizând ratificarea unor acorduri internaționale. În cazul proiectelor pe care nu le-a susținut, opoziția a preferat să se abțină de la vot mai curând, decât să-și exprime opțiunea Pentru sau Contra.

Proiecte de lege elaborate în comun

Buna practică de elaborare a proiectelor de lege în comun, de către deputații opoziției și ai majorității parlamentare, este mai curând excepțională în Republica Moldova.

Pe acest subiect au fost identificate informații din surse oficiale doar cu privire la actuala legislatură, în care s-au înregistrat doar două cazuri în care reprezentanții opoziției au fost implicați în elaborarea actelor normative laolaltă cu reprezentanții majorității, ambele vizând proiecte din domeniul social.

În [documentul de politici](#), Promo-LEX a formulat mai multe recomandări care ar putea contribui la consolidarea rolului și statutului opoziției parlamentare, la democratizarea relației

putere – opoziție și la perfecționarea proiectului Codului cu privire la organizarea și funcționarea Parlamentului Republicii Moldova. Subliniem însă că doar reglementarea legală nu este suficientă. Mai e nevoie de edificarea unei culturi a dialogului, de conștientizarea, de către toți actorii, a rolului opoziției și a necesității identificării continue a compromisurilor largi.